

Postřehy z kongresu evropských pěstitelů cukrové řepy v Rotterdamu

INSIGHTS FROM EUROPEAN SUGAR BEET GROWERS CONGRESS IN ROTTERDAM

Kongres s valnou hromadou CIBE proběhl v Rotterdamu 10. až 13. 6. 2025. V minulém čísle jsme informovali o aktuálním stavu řepářství v jednotlivých zemích EU a o nizozemské společnosti Cosun. Vývoj v Nizozemsku byl od 90. let minulého století do současnosti obdobný jako u nás, ubyly cukrovary i plocha řepy, ale produkce cukru zůstala stejná nebo se i mírně navýšila díky rostoucím výnosům. V roce 1994 bylo v Nizozemsku 120 tis. ha řepy a 6 cukrovarů s produkcí 1,1 mil. t cukru, v roce 2024 to bylo už jen 85 tis. ha řepy a 2 cukrovary, produkce však byla 1,2 mil. t cukru. Ambice na udržení a navýšení produktivity z hektaru jsou zde veliké, ale s řadou limitujících faktorů (POR, snižování emisí CO₂ a další).

V tomto sdělení se zaměříme na druhý a třetí den kongresu. Druhý den byl věnován několika panelovým diskusím s hosty z Evropské komise, COPA a dalších evropských institucí. Hlavními tématy byly Green Deal a nová vize zemědělství v EU, následně pak novinky při výkupu cukrovky (sdělení několika řepářických zemí), důležitá byla témata: ochrana rostlin – odrůdy – inovace a regulace a posledním tématem byla „politika trhu – slon v místnosti“. Třetí den pak proběhla návštěva demonstrační farmy nedaleko cukrovaru, inovačního centra Cosun a nakonec i jednoho z cukrovarů této společnosti.

Od Green Dealu k nové vizi zemědělství v EU

Je dobře, že na úrovni Evropské unie již občas začíná být vidět i zdravý rozum, upouští se od extrémních eko-ambicí a prosazují se i pojmy jako produkce, produktivita, konkurenceschopnost,

udržitelnost a zjednodušování pravidel i případných kontrol. Nová vize evropského zemědělství by měla dávat spíše naději, má být pozitivní, jednoduchá, má zlepšit konkurenceschopnost, má mít management rizik a také pojištění privátního sektoru. Z přímých plateb by se měla vyčleňovat do budoucna 3 % na pojištění v návaznosti na změny klimatu. Vývoj počasí i klimatu jako celku dobře sledujeme i u nás – extrémní sucha v kombinaci s vysokými teplotami a k tomu maximálně 50% suma srážek přináší velkou nejistotu do celého zemědělství, nejen do sektoru cukrovka-cukr. Proto by se část z dotací měla dávat stranou pro „fondy nepojistitelných rizik“, ale celkový balíček financí bude stále stejný nebo třeba i nižší, tudíž si všichni v novém období SZP 2028–2034 malinko pohorší, dobře již bylo.

Viceprezident COPA Nikolaus Berlakovich (zároveň zástupce Rakouska) zmiňoval pokles cen zemědělských komodit a zároveň neustále stoupající cenu potravin. Kdo na tomto nejvíce profituje? Prvovýroba zcela určitě ne. Můžeme zmínit analogickou situaci u nás, kdy přede žněmi je cena pšenice 3,60–4,90 Kč·kg⁻¹, stejná nebo horší než v 90. letech, a mouka v supermarketu v akci stojí 19,90 Kč·kg⁻¹ a bez akce dokonce 27 Kč·kg⁻¹. Současné ceně pšenice by měla odpovídat cena mouky za 8 Kč·kg⁻¹ a rohlík za korunu – ale realita je jiná a prvovýroba trpí. Snad u cukrovky budou ekonomické výsledky letos o něco lepší ve srovnání s obilovinami nebo řepkou. N. Berlakovich také řekl, že pokles v užití POR o 50 % není reálně proveditelný a je třeba mít na paměti, že zemědělství je strategickým sektorem! Důležité bude správné nastavení nové SZP v kombinaci s vysokou kvalitou potravin. Rovněž by bylo vhodné přímé platby upravit o inflaci, avšak problémem jsou finance, kterých je pro nový rozpočet SZP po roce 2028 nedostatek. Pokud se neudělá indexace, tak reálná hodnota rozpočtu na SZP v roce 2034 bude alarmující –54 % v porovnávání s rokem 2020. V letech 2014–2020 byl rozpočet SZP ve výši 415 bil. eur, v letech 2021–2027 již jen 387 bil. eur a na období 2028–2034 zatím není znám, farmáři by však měli počítat spíše se stagnací nebo mírným poklesem. Dostáváme se bohužel do začarovaného kruhu.

Pana Berlakoviche doplnil emeritní prezident CIBE Bernhard Conzen z Německa s tím, že mladí zemědělci mají strach z budoucnosti, kam Evropa v agrárním sektoru půjde. Dodržujeme zde vysoké normy a standardy oproti ostatním zemím a celému světu. Pro zemědělství je třeba mít především politickou spolehlivost, a tak tomu není.

Hilde Coolman z Nizozemska sdělila, že dle Eurostatu je mladých farmářů do 35 let věku pouze 6,5 % a ve věku pod 40 let pak zhruba 11,9 % ze všech farmářů, to je velmi nízký podíl!

Obr. 1. Prezentace inovací Cosun – hamburger s vlákninou z cukrové řepy

Novinky u výkupu cukrové řepy – možná inspirace

Podrobněji se vyjádřili k tématu výkupu cukrovky zástupci Polska, Velké Británie, Dánska a Nizozemska. Můžeme se u nich občas i inspirovat pro naše jednání o budoucích kupních smlouvách na osev cukrové řepy v roce 2026 a následujících.

Stav v **Polsku** popsali K. Nikiel a R. Strachota. Některé smlouvy se zde uzavírají na standardní cukrnatost 17,0–17,5 % (výšší oproti zažitému standardu 16 %), cukrovary začínají omezovat příplatky za ranou a pozdní dodávku, otázkou k diskusi je platba za řízků i platba za dopravu cukrovky. Polsko je specifické velkým množstvím dodavatelů řepy, celkem ji zde 26 126 pěstitelů dodává 4 cukrovarnickým společnostem. Poslední známý výnos je 67 t·ha⁻¹ při cukrnatosti 16,1 %, většina osiv je nakupována prostřednictvím cukrovaru. U společnosti Nordzucker se neplatí překlepávání, nakládka i transport, ale platí se doprava řízků. Oproti tomu Südzucker požaduje příspěvek na dopravu řepy 2 €·t⁻¹ a odpočítává 1 % váhy za ulpělou vodu na bulvách po umytí. Dodává-li pěstitel řepu okolo 10. 9. (časná dodávka), obdrží příplatek 4–5,4 €·t⁻¹ při 16% cukrnatosti. Nadsmluvní řepa (C řepa) má zpravidla minimální garantovanou cenu na 85 % smluvní řepy A. Zajímavý je i příspěvek za zakrytí řepy fleecem proti mrazům u pozdních dodávek, a to ve výši 1,25–1,75 €·t⁻¹.

Zajímavý byl i popis dánského zpeněžení řepy od kolegy K. Sørensen. V **Dánsku** je možných mnoho typů kupních smluv s pevnou nebo variabilní cenou, smlouvy jsou 1–5leté, výsledné doplatky jsou dle EBITDA Nordic Sugar se záchytnou minimální cenou. První roky byly vypláceny bonusy, podíly na zisku od výsledku 200 mil. DKK (dánských korun), nyní již i v rozmezí výsledku 0–75 mil. DKK. Pěstitel může před zahájením kampaně uzavřít cenu řepy v termínu od 2–4 týdnů od podpisu smlouvy do 1. 9. – a to na prvních 50 t·ha⁻¹ úrody. V roce 2025 je to možné udělat na 25 % celkové dodávky, ale reálně je tato spekulace s cenou malá a bude se týkat jen jednotek z celkového objemu. Zajímavostí je přímý nákup osiv pěstitelem od osivářů. To u osiv nově praktikují i pěstitelé cukrovky ve Velké Británii, i když je zde stále možnost nákupu osiva prostřednictvím British Sugar.

V **Nizozemsku** je nyní základní cena cukrovky 35 €·t⁻¹, k minimální ceně je pro členy Cosun (je to družstevní společnost) členský bonus a nadsmluvní řepa je za 20 €·t⁻¹ (velmi nízká cena).

Ochrana rostlin, inovace, politika trhu

Bývalý výkonný ředitel nizozemského svazu řepářů J. W. van Rüssel, nyní reprezentant IRS (inovačního a výzkumného centra Cosun), vyzdvihl, že od roku 2020 pěstitelé přišli o 30 účinných látek POR, 5 bylo povoleno nebo znovupovoleno, bioochrana je velmi limitovaná a nedostačující, pomohly by nové genomické techniky. Zástupce Crop Life Europe řekl, že „žádný zákaz POR nesmí být bez náhrady“. To je již slyšet i z úst zástupců Evropské komise. Pro zajímavost: uvedení nového POR na trh trvá v EU zpravidla 11 let, u biopřípravků 7 let, ale v Brazílii jsou tyto lhůty poloviční!

Technická návštěva v poslední den kongresu

Navštívili jsme demonstrační farmu, která byla zaměřena na robotické solární plečky nebo nově bodové postřiky pouze na plevelné rostliny. Cílem je snížit POR o 50 %, ale problémem je,

Obr. 2. Ukázka robotické techniky – bodový postřikovač a robotická plečka v pozadí

Obr. 3. Brambory v cukrovce – obtížně hubitelný plevel

že takováto produkce má identickou cenu jako produkce konvenční ale vstupní náklady jsou vysoké. Je to tudíž ekonomický nonsens, ale zajímavé téma k diskusi. I když byla provedena moderní meziřádková kultivace, zbývaly jako plevelné rostliny v cukrovce brambory (přímá předplodina, viz. obr. 3.). Navštívené Inovační výzkumné centrum (IRS) Cosun je obdoba Řepářského institutu, ale je obrovské s velkou zaměstnaností, nicméně řeší identické problémy – prognóza cercosporiózy, sledování škůdců, žlutounek a nových patogenů.

Při prohlídce cukrovaru pak bylo vyzdvihováno, jak se zužitkovává řepa jako celek nebo využívá v potravinářství jako vláknina (využití řízků, jejich zmrazení) například pro šťavnatější burgery přidáním do masové směsi. Zkrátka bylo vidět, že se dá prodat lidem naprosto obyčejná věc, kterou u nás krmíme v živočišné výrobě...

Jan Křováček, SPC Čech